

Unia Europejska wobec współczesnych wyzwań

dr Zdzisław Rapacki, ekonomista

**Materiał przygotowany w ramach projektu Wider and Deeper EU - WIDE,
realizowanego z programu Erasmus + Jean Monnet.**

Unia Europejska wobec współczesnych wyzwań

Unia Europejska /UE/

- **Unia Europejska** powstała 1 listopada 1993 na mocy traktatu z Maastricht jako efekt wieloletniego procesu integracji politycznej, gospodarczej i społecznej.
- **Unia Europejska** jako organizacja międzynarodowa (w prawnym tego słowa znaczeniu) funkcjonuje od 1 grudnia 2009. Równocześnie zastąpiła ona kilka form współpracy, w tym m.in. Europejską Wspólnotę Gospodarczą.

Unia Europejska /UE/

- 1 maja 2004 roku nastąpiło czwarte, największe w historii rozszerzenie UE o 10 krajów: Estonię, Łotwę, Litwę, **Polskę**, Czechy, Słowację, Węgry, Słowenię, Maltę oraz Cypr.
- 1 stycznia 2007 roku Bułgaria i Rumunia weszły do Unii Europejskiej.
- **1 lipca 2013 roku do UE przystąpiła Chorwacja.** Została 28 członkiem.
- **1 lutego 2020 roku z Unii Europejskiej wystąpiła Wielka Brytania.**

Pokojowa Nagroda Nobla dla UE w roku 2012

- Unia Europejska otrzymała Pokojową Nagrodę Nobla za rok 2012.
- W uzasadnieniu Komitetu Noblowskiego podano, że Unia i jej poprzednicy od ponad sześciu dekad przyczyniają się do rozwoju pokoju i pojednania, demokracji i praw człowieka w Europie.

Unia Europejska

Produkt Krajowy Brutto /PKB/

- UE jest jedną z największych gospodarek świata. Wytwarza towary i usługi o całkowitej wartości 17 bln euro.
- Usługi stanowią 72 proc. PKB UE, rolnictwo ok. 5 %, a przemysł – resztę.
- Największy udział mają Niemcy, a następnie Francja i Włochy.
- Na tle innych potęg gospodarczych, UE znajduje się na trzecim miejscu po USA /27.7 bln \$/ i ChRL /18.8 bln \$/.

Unia Europejska

- **Jednolity rynek** - oznacza, że towary, usługi, kapitał i osoby mogą swobodnie przemieszczać się bez barier technicznych, prawnych czy biurokratycznych między wszystkimi 27 krajami członkowskimi.
- UE, którą zamieszkuje ok. 450 mln mieszkańców, stanowi trzeci największy potencjał ludności świata po Indiach i Chinach /ChRL/ liczących po 1,4 mld mieszkańców.
- Stanowi też prawdopodobnie najbardziej chłonny rynek zbytu z uwagi na największą liczbę mieszkańców zaliczanych do klasy średniej.

Unia Europejska - Handel

UE jest największym na świecie eksporterem wytworzonych towarów i usług. UE odpowiada za około 14 proc. światowego handlu towarami.

 Niemcy	2000
 Holandia	836,0
 Japonia	910
 Hongkong	669,9
 Korea Południowa	644,4
 Włochy	610,3

Wspólna Waluta - Euro

- Euro jest oficjalną walutą obowiązującą w 20 krajach UE.
- Euro przyspieszyło integrację europejską, umożliwiając obywatelom strefy euro korzystanie z jednolitego rynku.
- Większość państw UE eksportuje od 50 proc. do 80 proc. swoich towarów do innych krajów UE.

Budżet UE

Unia posiada swój własny budżet do finansowania priorytetów i dużych projektów, których większość krajów nie byłaby w stanie sfinansować samodzielnie ze względu na rozmiar tych przedsięwzięć lub ich transgraniczny charakter. Obecny długoterminowy budżet obejmuje lata 2021–2027 i wynosi około 2 bln euro.

Z budżetu finansowane są:

- Infrastruktura transportowa, energetyczna, edukacyjna i zdrowotna;
- Ochrona granic;
- Walka ze zmianą klimatu;
- Transformacja cyfrowa;
- Badania i innowacje;
- Przedsiębiorczość;
- Edukacja;
- Sprawy społeczne;
- Wsparcie dla Ukrainy;
- Technologie strategiczne.

EU a Globalizacja

GLOBLIZACJA

Globalizacja objęła swoim zasięgiem prawie cały świat i występuje we wszystkich wymiarach:

- ✓ gospodarczym,
- ✓ społecznym,
- ✓ politycznym,
- ✓ kulturowym.

GLOBLIZACJA

- ✓ Globalizacja jest procesem charakteryzującym się nasileniem mobilizacji i przepływu dóbr, kapitałów i siły roboczej w skali ogólnoswiatowej, rozwojem transportu, komunikacji, telekomunikacji oraz szybkim przepływem informacji.
- ✓ Tej ewolucji gospodarczej towarzyszą przeobrażenia w sferze społecznej, kulturowej, ustrojowej, politycznej prowadzące do konfrontacji i zbliżenia w tym zakresie między państwami, narodami, ludźmi całego świata.

Skutki globalizacji

Globalizacja służy rozwiązywaniu problemów światowych m.in.:

- ✓ zwalczania niedostatku i nędzy,
- ✓ ochrony praw człowieka,
- ✓ migracji,
- ✓ utrzymania pokoju,
- ✓ ochrony środowiska.

Skutki globalizacji

Globalizacja rodzi także zagrożenia do których należą m.in.:

- ✓ utrata suwerenności przez obecnie istniejące państwa;
- ✓ konflikty wynikające z kurczenia się zasobów surowcowych i źródeł energii;
- ✓ nasilenie się migracji wewnętrznych i międzynarodowych;
- ✓ katastrofy ekologiczne;
- ✓ wzrost konsumpcji;
- ✓ rozwój zorganizowanej przestępczości.

Wpływ globalizacji na integrację

- ✓ Globalizacja to wzrost integracji regionalnej tj. mniej lub bardziej ścisłych i zinstytucjonalizowanych związków, charakteryzujących się wzrostem współpracy politycznej i gospodarczej.
- ✓ Wiele krajów pragnie schronić się w blokach integracyjnych, by czuć się bezpieczniej wobec globalnej konkurencji i wobec nie do końca rozpoznawalnych zjawisk jakie niesie globalizacja.
- ✓ Integracja regionalna zmierza do usprawnienia działań rynku, rozszerzenia poza granice państwa, ale w sposób nie powodujący osłabienia wpływu państw narodowych na politykę i gospodarkę.

Korzyści z integracji

- Istotą integracji gospodarczej jest proces przeobrażania i dostosowywania struktury gospodarczej integrujących się podmiotów (np. grupy krajów), zachodzący zarówno wewnątrz każdego z nich, jak i tworzenie między nimi trwałych, strukturalnych powiązań gospodarczych w celu utworzenia jednolitego, nowego organizmu gospodarczego, wyróżniającego się w międzynarodowym środowisku gospodarczym.
- Obecnie wszystkie państwa świata z wyjątkiem Korei Płn., Somalii, Erytrei należą do organizacji regionalnych.

Korzyści Polski z członkostwa w UE

Korzyści polityczne

- Stabilność polityczna
- Większe poczucie bezpieczeństwa i obywatelskości
- Współuczestnictwo w dyplomacji Unii Europejskiej, która promuje demokrację, podstawowe wolności i praworządność na całym świecie

Korzyści Polski z członkostwa w UE

Korzyści społeczne

- Swobodny przepływ osób, co ułatwia podróżowanie, studiowanie i pracę za granicą
- Dostęp do szerokiego rynku pracy
- Korzystanie z produktów i usług na jednolitym rynku w konkurencyjnych cenach
- Wyższe standardy społeczne

Korzyści Polski z członkostwa w UE

Korzyści gospodarcze

- Dostęp do Jednolitego Rynku Europejskiego, który umożliwia swobodny przepływ towarów, usług, ludzi i kapitału
- Wzrost handlu
- Przesunięcie produkcji
- Wsparcie rozwojowe ze środków unijnych
- Przepływ kapitału
- Wzrost znaczenia sektora B+R w gospodarce

Korzyści Polski z członkostwa w UE

- **Saldo transferów pomiędzy Polską a Unią Europejską**
- **w latach 2004-2021 jest dla Polski dodatnie i wynosi prawie 141,8 mld EUR.**
- W nowym budżecie UE na lata 2021-2027 - dla Polski zarezerwowano prawie 350 mld zł (**76 mld euro**).
- Od 2004 r. polscy rolnicy są beneficjentami wspólnej polityki rolnej, przede wszystkim dopłat bezpośrednich. Instrumenty WPR przyśpieszyły procesy przekształcania i restrukturyzacji polskiego rolnictwa, znacznie zmieniły polską wieś.

Korzyści Polski z członkostwa w UE

- Gdy Polska przystępowała do Unii Europejskiej w 2004 roku, była jednym z najmniej zamożnych krajów członkowskich.
- **PKB na osobę mierzony parytetem siły nabywczej wynosił 16 tys. dolarów.** Niższy poziom notowała tylko Łotwa. Bezrobocie przekraczało 19 proc., a **średnia pensja wynosiła mniej niż 2300 zł.**

Korzyści Polski z członkostwa w UE

- Polska odnotowała najszybszy wzrost gospodarczy. Dwukrotnie wyższy niż Czechy i Węgry.
- **PKB per capita wynosi obecnie, wg parytetu siły nabywczej (PPP), ok. 44 tys. dolarów a średnia pensja ponad 8.600 zł.**
- W czasie naszego członkostwa w UE PKB na głowę mieszkańca wzrósł z 49% do 76% średniej UE-27. W ciągu 20 lat znacząco zmniejszyliśmy dystans dzielący nas od krajów Europy Zachodniej, a niektóre z nich prześcignęliśmy.

Korzyści z członkostwa w UE

Po pierwsze,

- ✓ szybki wzrost eksportu polskich towarów i co za tym idzie wzrost gospodarczy;
- ✓ napływ inwestycji zagranicznych, co wiąże się ze wzrostem miejsc pracy.

Po drugie,

- ✓ rozwój rolnictwa, dzięki świadczeniom oraz dotacjom unijnym /dopłaty bezpośrednie, fundusze na rozwój poszczególnych obszarów wiejskich i fundusze strukturalne na modernizowanie rolnictwa/.

Po trzecie,

- ✓ możliwość podróżowania bez wiz oraz osiedlania się i pracy w innych krajach członkowskich.

Korzyści Polski z członkostwa w UE

- 91% Polaków deklaruje poparcie dla naszego członkostwa w Unii Europejskiej. Za największe korzyści uznają fundusze unijne (58%) i otwarte granice (45%).
- Główną gospodarczą korzyścią Polski z członkostwa jest szybki wzrost gospodarczy.
- W czasie naszego członkostwa w UE PKB na głowę mieszkańca wzrósł z 49% do 76% średniej UE-27. W ciągu 18 lat znacząco zmniejszyliśmy dystans dzielący nas od krajów Europy Zachodniej, a niektóre z nich prześcignęliśmy.

Straty wynikające z członkostwa Polski w UE

- częściowa „utrata” suwerenności w dziedzinach objętych wspólną polityką;
- szybszy wzrost kosztów życia przy wolniejszym wzroście dochodów, co powoduje zwiększenie luki między bogatymi a biednymi;
- migracja, przede wszystkim ludzi młodych i wykształconych, co zwiększa odsetek ludzi starych w społeczeństwie polskim.

Wyzwania stojące przed UE

- gospodarcze, w tym wysoka inflacja i stopy procentowe oraz zadłużenie;
- zmniejszenie przewag komparatywnych z powodu ograniczenia dostaw surowców energetycznych i zakłóceń w łańcuchu dostaw;
- ocieplenie klimatu i degradacja środowiska;
- zmiany geopolityczne, w tym wojna w Ukrainie;
- zagrożenia cybernetyczne;
- zapaść demograficzna;
- wojna handlowa rozpoczęta przez Stany Zjednoczone.

Wojna handlowa

- Cła wprowadzone przez USA na towary importowane z UE osłabią konkurencyjność europejskich towarów. Produkcja przemysłowa już wcześniej odnotowała spadki a cła te trendy pogłębią i dotkną wszystkie kraje UE.
- Cła i wyższe koszty energii i surowców grożą recesją nie tylko w EU, ale kryzysem całej gospodarki światowej.

Wyzwania demograficzne

- Wszystkie państwa europejskie borykają się z problemami demograficznymi.
- Według prognoz HABITAT, ludność w państwach europejskich zmniejszy się w ciągu dwóch pokoleń o 30%.

I tak np. ludność Polski zmaleje do 27 mln.

- Wiele państw w tym Niemcy i Francja mają coraz większe problemy z niedoborem wykwalifikowanej siły roboczej.
- Migracja mogłaby rozwiązać problem braku rąk do pracy. Dotychczasowe doświadczenia z migrantami powodują napięcia społeczne i polityczne, gdyż UE nie udało się wypracować form integracji migrantów.

EU a geopolityka

- Unia Europejska niezmiennie i niezachwianie popiera **niezależność, suwerenność i integralność terytorialną Ukrainy** w jej uznanych granicach.
- UE wspiera Ukrainę w skutecznej obronie.
- W latach 2022–2024 UE przeznaczyła - w ramach Europejskiego Instrumentu na rzecz Pokoju - 6,1 mld EUR na potrzeby wojskowe i obronne Ukrainy.
- Łączna kwota pomocy wyniosła 88 mld EUR.
- UE wdrożyła też bezprecedensowe sankcje wobec Rosji, w sumie w 16 pakietach.

UE a zmiany klimatyczne

- **Europejski zielony ład to unijna strategia wzrostu.**
- Zainicjowana w 2019 r. **transformacja ekologiczna ma dać UE neutralność klimatyczną, do 2050 r.**
- Celem jest utrzymania globalnego ocieplenia na poziomie maksymalnie $+1,5^{\circ}\text{C}$ w porównaniu z poziomem sprzed epoki przemysłowej.
- Zielony ład zakłada, że **do walki ze zmianą klimatu muszą się przyczyniać wszystkie sektory** gospodarki.
- Rada i Parlament Europejski przyjęły stosowne przepisy prawne dotyczące wszystkich państw członkowskich UE.

Zielony ład

- Niektóre z celów, które UE wyznaczyła, np. zakaz silników spalinowych od 2035 r. lub zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych w lotnictwie o 70% do 2050 r. i 80% w transporcie morskim - nie mogą zostać osiągnięte.
- Takie działania mogą doprowadzić do utraty prymatu w tych dziedzinach produkcji na rzecz USA, Chin, Japonii i innych potęg gospodarczych.

Badania i rozwój

- **W 2023 r. wydatki UE na badania i rozwój wyniosły 381 mld euro tj. 2,22 % PKB.**
- **Nie został spełniony cel postawiony w strategii lizbońskiej, który zakładał uzyskanie 3% PKB już w roku 2010.**
- **USA wydały 900 mld dol. w 2023 roku, a Chiny 495 miliardów dolarów.**

UE a cyberbezpieczeństwo

- Prognozuje się, że na całym świecie liczba urządzeń podłączonych do Internetu wyniesie ponad 32,1 mld w 2030 r.
- Podstawowa działalność **sektorów krytycznych**, takich jak transport, energetyka, zdrowie i finanse, staje się coraz bardziej zależna od technologii cyfrowych. W całej Europie natężenie i stopień wyrafinowania cyberataków i cyberprzestępczości przybierają na sile.
- Cyberbezpieczeństwo oznacza ochronę sieci i systemów informatycznych, użytkowników tych systemów oraz innych podmiotów narażonych na cyber zagrożenia.

UE a cyberbezpieczeństwo

Zdecydowane działania na rzecz cyberbezpieczeństwa, budujące otwartą i bezpieczną cyberprzestrzeń, mogą zwiększyć wiarygodność narzędzi i usług cyfrowych w zakresie:

- ochrony przed zagrożeniem atakami;
- zapewnienia bezpieczeństwa, w tym poprzez szyfrowanie kwantowe;
- dostępu do danych w celu egzekwowania prawa.

Dziękuję za uwagę!

**Materiał przygotowany w ramach projektu Wider and Deeper EU - WIDE,
realizowanego z programu Erasmus + Jean Monnet.**